ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 9ης Μαρτίου 1999 *

Στην υπόθεση C-212/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Højesteret (Δανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Centros Ltd

και

Erhvervs-og Selskabsstyrelsen,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 52, 56 και 58 της Συνθήκης ΕΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch και P. Jann, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet (εισηγητή), R. Schintgen και K. M. Ιωάννου, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. La Pergola
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Erhvervs-og Selskabsstyrelsen, μέσω του Kammeradvokaten, εκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο Κοπεγχάγης Karsten Hagel-Sørensen,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Peter Biering, προϊστάμενο τμήματος στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Kareen Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Gautier Mignot, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Adriaan Bos, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη Stephanie Ridley, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τον Derrick Wyatt, QC,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Antonio Caeiro, νομικό σύμβουλο, και τον Hans Støvlbæk, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Erhvervs-og Selskabsstyrelsen, εκπροσωπουμένης από τον Karsten Hagel-Sørensen, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον Gautier Mignot, της Κυβερνήσεως των Κάτω Χωρών, εκπροσωπουμένης από τον Marc Fiestra, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, της Σουηδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον Erik Brattgård, departementsråd στη νομική γραμματεία του Υπουργείου Εξωτερικών, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπουμένης από τον Derrick Wyatt, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τους Antonio Caeiro και Hans Støvlbæk, κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαΐου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Ιουλίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 3ης Ιουνίου 1997, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουνίου 1997, το Højesteret υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 52, 56 και 58 της ίδιας Συνθήκης.

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Centros Ltd (στο εξής: Centros), η οποία είναι private limited company καταχωρηθείσα στις 18 Μαΐου 1992 στην Αγγλία και την Ουαλία, και της Erhvervs-og Selskabsstyrelsen (γενικής διευθύνσεως εμπορίου και εταιριών), που υπάγεται στο Υπουργείο Εμπορίου της Δανίας, σχετικά με την άρνηση της εν λόγω αρχής να καταχωρήσει στο βιβλίο εταιριών της Δανίας υποκατάστημα της Centros.

3 Από τη δικογραφία της κύριας δίκης προκύπτει ότι η Centros δεν έχει ασκήσει καμία δραστηριότητα από της συστάσεώς της. Δεδομένου ότι η νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου περί εταιριών περιορισμένης ευθύνης δεν προβλέπει καμία προϋπόθεση σχετικά με τη σύσταση και την καταβολή ενός ελάχιστου εταιρικού κεφαλαίου, το εταιρικό κεφάλαιο της Centros, ανερχόμενο σε 100 λίρες στερλίνες (UK£), ούτε καταβλήθηκε ούτε τέθηκε στη διάθεση της εταιρίας. Διαιρείται σε δύο εταιρικά μερίδια, τα οποία κατέχουν ο T. Bryde και η σύζυγός του M. Bryde, Δανοί υπήκοοι και κάτοικοι Δανίας. Η M. Bryde είναι η διευθύντρια της Centros, η οποία έχει την έδρα της στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην κατοικία ενός φίλου του T. Bryde.

4 Κατά το δανικό δίκαιο, η Centros, ως private limited company, θεωρείται αλλοδαπή εταιρία περιορισμένης ευθύνης. Οι κανόνες σχετικά με την καταχώρηση υποκαταστημάτων (filialer) τέτοιων εταιριών προβλέπονται από τον anpartsselskabslov (νόμο περί εταιριών περιορισμένης ευθύνης).

5 Το άρθρο 117 του νόμου αυτού όριζε, μεταξύ άλλων:

«1) Οι εταιρίες περιορισμένης ευθύνης και οι αλλοδαπές εταιρίες με ανάλογη νομική μορφή που εδρεύουν εντός κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μπορούν να ασκήσουν δραστηριότητα στη Δανία μέσω υποκαταστήματος.»

6 Το καλοκαίρι του 1992 ο T. Bryde ζήτησε από την Erhvervs-og Selskabsstyrelsen να καταχωρήσει ένα υποκατάστημα της Centros στη Δανία.

7 Η Erhvervs-og Selskabsstyrelsen αρνήθηκε την καταχώρηση αυτή, με την αιτιολογία κυρίως ότι η Centros, η οποία δεν ασκεί καμία εμπορική δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο, επεδίωκε στην πραγματικότητα να συστήσει στη Δανία όχι υποκατάστημα αλλά κύρια εγκατάσταση, καταστρατηγώντας τους εθνικούς κανόνες σχετικά ιδίως με την καταβολή ενός κατώτατου κεφαλαίου, που καθορίζεται σε 200 000 κορώνες δανικές (DKR) με τον νόμο 886 της 21ης Δεκεμβρίου 1991.

8 Η Centros άσκησε προσφυγή ενώπιον του Østre Landsret κατά της απορριπτικής αποφάσεως της Erhvervs-og Selskabsstyrelsen.

9 Όταν το Østre Landsret δέχθηκε τους ισχυρισμούς της Erhvervs-og Selskabsstyrelsen με απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 1995, η Centros προσέφυγε ενώπιον του Højesteret.

10 Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η Centros υποστηρίζει ότι πληροί τις προϋποθέσεις από τις οποίες ο νόμος περί εταιριών περιορισμένης ευθύνης εξαρτά την καταχώρηση υποκαταστήματος αλλοδαπής εταιρίας. Εφόσον η εταιρία αυτή συστάθηκε νομίμως στο Ηνωμένο Βασίλειο, δικαιούται να συστήσει υποκατάστημα στη Δανία δυνάμει του άρθρου 52, σε συνδυασμό με το άρθρο 58 της Συνθήκης.

11 Κατά την Centros, το γεγονός ότι δεν άσκησε καμία δραστηριότητα από της συστάσεώς της στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν έχει επίπτωση επί του δικαιώματός της ελεύθερης εγκαταστάσεως. Με την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1986, 79/85, Segers (Συλλογή 1986, σ. 2375), το Δικαστήριο έκρινε ότι τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης απαγορεύουν στις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους να αρνηθούν την υπαγωγή διευθυντή εταιρίας στις ευεργετικές διατάξεις εθνικού συστήματος παροχών ασφαλίσεως ασθενείας για τον μόνο λόγο ότι η εταιρία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, ακόμα και αν δεν ασκεί εκεί εμπορική δραστηριότητα.

12 Η Erhvervs-og Selskabsstyrelsen θεωρεί ότι η εκ μέρους της άρνηση καταχωρήσεως δεν είναι αντίθετη προς τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης, εφόσον η σύσταση του υποκαταστήματος στη Δανία είναι μέσο καταστρατηγήσεως των εθνικών κανόνων περί καλύψεως και καταβολής ενός ελαχίστου κεφαλαίου. Επιπλέον, η άρνηση καταχωρήσεως δικαιολογείται από την ανάγκη προστασίας των πιστωτών, είτε είναι δημόσια νομικά πρόσωπα είτε ιδιώτες, και των αντισυμβαλλομένων, ή ακόμη από την ανάγκη καταπολεμήσεως των δολίων χρεωκοπιών.

13 Υπό τις συνθήκες αυτές το Højesteret αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συνάδει προς το άρθρο 52, καθώς και προς τα άρθρα 56 και 58 της Συνθήκης ΕΚ το γεγονός ότι δεν γίνεται δεκτή η καταχώρηση υποκαταστήματος εταιρίας, με έδρα σε άλλο κράτος μέλος, η οποία έχει ιδρυθεί νομίμως με εταιρικό κεφάλαιο 100 UK£ (περίπου 1 000 DKR) και υφίσταται σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους, όταν η εν λόγω εταιρία δεν ασκεί η ίδια επιχειρηματικές δραστηριότητες, αλλά επιδιώκει την ίδρυση υποκαταστήματος για να ασκήσει το σύνολο των δραστηριοτήτων της στη χώρα εντός της οποίας ιδρύεται το υποκατάστημα, η δε μέθοδος αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι χρησιμοποιείται αντί της ιδρύσεως εταιρίας εντός του δευτέρου αυτού κράτους μέλους προκειμένου να αποφευχθεί η καταβολή του ελάχιστου εταιρικού κεφαλαίου, που ανέρχεται σε 200 000 DKR (σήμερα δε σε 125 000 DKR);»

14 Με το ερώτημα αυτό το εθνικό δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης εμποδίζουν τα κράτη μέλη να αρνούνται την καταχώρηση

υποκαταστήματος εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, στο οποίο η εταιρία αυτή εδρεύει χωρίς να ασκεί εκεί εμπορικές δραστηριότητες, όταν με το υποκατάστημα αποσκοπείται να παρασχεθεί η δυνατότητα στην εν λόγω εταιρία να ασκήσει το σύνολο των δραστηριοτήτων της εντός του κράτους στο οποίο θα ιδρυθεί το υποκατάστημα αυτό, αποφεύγοντας έτσι την εκεί σύσταση εταιρίας και καταστρατηγώντας με τον τρόπο αυτό την εφαρμογή των εθνικών κανόνων περί συστάσεως εταιριών, οι οποίοι είναι αυστηρότεροι στο κράτος αυτό όσον αφορά την καταβολή ενός ελάχιστου εταιρικού κεφαλαίου.

15 Πρέπει να σημειωθεί εκ προοιμίου ότι η Erhvervs-og Selskabsstyrelsen ουδόλως αμφισβητεί ότι κάθε μετοχική εταιρία ή εταιρία περιορισμένης ευθύνης εδρεύουσα σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να ασκεί δραστηριότητα στη Δανία μέσω υποκαταστήματος. Επομένως, δέχεται κατά κανόνα την καταχώρηση στη Δανία υποκαταστήματος εταιρίας συσταθείσας δυνάμει του δικαίου άλλου κράτους μέλους. Προσέθεσε μάλιστα ότι, αν η Centros είχε εμπορική δραστηριότητα στην Αγγλία και την Ουαλλία, θα είχε δεχθεί την καταχώρηση του υποκαταστήματός της στη Δανία.

16 Κατά τη Δανική Κυβέρνηση, το άρθρο 52 της Συνθήκης δεν έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης, διότι πρόκειται για καθαρά εσωτερική ως προς τη Δανία κατάσταση. Ο T. Bryde και η σύζυγός του, Δανοί υπήκοοι, συνέστησαν στο Ηνωμένο Βασίλειο εταιρία που δεν ασκεί εκεί καμία πραγματική δραστηριότητα με αποκλειστικό σκοπό την άσκηση δραστηριότητας στη Δανία μέσω υποκαταστήματος και την αποφυγή, με τον τρόπο αυτό, της δανικής νομοθεσίας περί συστάσεως εταιριών περιορισμένης ευθύνης. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εκ μέρους υπηκόων κράτους μέλους σύσταση εταιρίας εντός άλλου κράτους μέλους δεν αποτελεί σημαντικό στοιχείο αλλοδαπότητας έναντι του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όσον αφορά την ελευθερία εγκαταστάσεως.

17 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι περίπτωση όπου μια εταιρία, συσταθείσα κατά το δίκαιο κράτος μέλους στο οποίο και εδρεύει, αποφασίζει να ιδρύσει υποκατάστημα εντός άλλου κράτους μέλους εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Δεν έχει συναφώς σημασία αν η εταιρία δεν συστάθηκε εντός του πρώτου κράτους μέλους παρά μόνο με σκοπό να εγκατασταθεί στο δεύτερο όπου πρόκειται να ασκεί το κύριο μέρος ή και το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων της (βλ. επ' αυτού την προαναφερθείσα απόφαση Segers, σκέψη 16).

18 Ακόμη, το γεγονός ότι το ζεύγος Bryde συνέστησε την εταιρία Centros στο Ηνωμένο Βασίλειο με σκοπό την αποφυγή της νομοθεσίας της Δανίας που επιβάλλει την καταβολή ενός ελάχιστου εταιρικού κεφαλαίου, πράγμα το οποίο δεν αμφισβητήθηκε ούτε με τις γραπτές παρατηρήσεις ούτε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν αποκλείει την υπαγωγή στους κανόνες περί ελευθερίας εγκαταστάσεως, κατά την έννοια των άρθρων 52 και 58 της Συνθήκης, της εκ μέρους της εν λόγω βρετανικής εταιρίας ιδρύσεως υποκαταστήματος στη Δανία. Πράγματι, το ζήτημα της εφαρμογής των άρθρων 52 και 58 της Συνθήκης διακρίνεται από το ζήτημα αν ένα κράτος μέλος μπορεί να λαμβάνει μέτρα για να εμποδίζει ορισμένους από τους υπηκόους του να επιχειρούν να αποφεύγουν καταχρηστικά την εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας τους καταφεύγοντας στις δυνατότητες που τους παρέχει η Συνθήκη.

19 Όσον αφορά το αν συνιστά εμπόδιο στην ελευθερία εγκαταστάσεως, όπως ισχυρίζεται το ζεύγος Bryde, η άρνηση καταχωρήσεως στη Δανία υποκαταστήματος της συσταθείσας κατά το δίκαιο άλλου κράτους μέλους εταιρίας του, στο οποίο και εδρεύει, πρέπει να υπομνησθεί ότι η ελευθερία εγκαταστάσεως την οποία το άρθρο 52 αναγνωρίζει στους κοινοτικούς υπηκόους συνεπάγεται γι' αυτούς την ανάληψη και άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, καθώς και τη διαχείριση και σύσταση επιχειρήσεων, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με εκείνες που καθορίζει η νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως για τους δικούς του υπηκόους. Επιπλέον, το άρθρο 58 της Συνθήκης εξομοιώνει προς τα φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους τις εταιρίες που έχουν συσταθεί κατά τη νομοθεσία κάποιου κράτους μέλους και που έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Κοινότητας.

20 Άμεση συνέπεια της διαπιστώσεως αυτής είναι ότι οι ως άνω εταιρίες δικαιούνται να ασκούν τη δραστηριότητά τους εντός άλλου κράτους μέλους μέσω υποκαταστήματος, πρακτορείου ή θυγατρικής, ενώ ο τόπος της έδρας τους, της κεντρικής τους διοικήσεως ή της κύριας εγκαταστάσεώς τους χρησιμεύει, όπως η ιθαγένεια για τα φυσικά πρόσωπα, για τον προσδιορισμό της σύνδεσής τους με την έννομη τάξη ενός κράτους μέλους (βλ. συναφώς τις αποφάσεις Segers, σκέψη 13· της 28ης Ιανουαρίου 1986, 270/83, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1986, σ. 273, σκέψη 18· της 13ης Ιουλίου 1993, C-330/91, Commerzbank, Συλλογή 1993, σ. I-4017, σκέψη 13, και της 16ης Ιουλίου 1998, C-264/96, ICI, Συλλογή 1993, σ. I-4695, σκέψη 20).

21 Όμως, η πρακτική που συνίσταται στην εντός κράτους μέλους άρνηση καταχωρήσεως, σε ορισμένες περιπτώσεις, υποκαταστήματος εταιρίας εδρεύουσας σε άλλο κράτος μέλος οδηγεί σε παρεμπόδιση των εταιριών που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του άλλου κράτους μέλους να ασκούν το δικαίωμα της εγκαταστάσεως το οποίο τους παρέχουν τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης.

22 Επομένως, η πρακτική αυτή αποτελεί εμπόδιο στην άσκηση των ελευθεριών τις οποίες εγγυώνται οι διατάξεις αυτές.

23 Κατά τις δανικές αρχές, εντούτοις, το ζεύγος Bryde δεν μπορεί να επικαλεστεί τις διατάξεις αυτές, καθόσον η σύσταση της εταιρίας που σχεδιάζει έχει μοναδικό σκοπό την καταστρατήγηση του εθνικού δικαίου περί συστάσεως εταιριών περιορισμένης ευθύνης και συνιστά, εξ αυτού, καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος εγκαταστάσεως. Συνεπώς, το Βασίλειο της Δανίας δικαιούται να λαμβάνει μέτρα προς παρεμπόδιση τέτοιων καταχρήσεων, αρνούμενο την καταχώρηση του υποκαταστήματος.

24 Ασφαλώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι κάθε κράτος μέλος δικαιούται να λαμβάνει μέτρα προκειμένου να εμποδίζει την προσπάθεια ορισμένων από τους υπηκόους του να αποφεύγουν καταχρηστικά την υπαγωγή τους στην εθνική νομοθεσία περί επαγγελματικής εκπαιδεύσεως, καταχρώμενοι ευκολιών που δημιουργούνται δυνάμει της Συνθήκης, και ότι οι πολίτες δεν μπορούν να επικαλούνται τους κοινοτικούς κανόνες καταχρηστικά ή καταστρατηγώντας τους (βλ., ιδίως, στον τομέα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, τις αποφάσεις της 3ης Δεκεμβρίου 1974, 33/74, Van Binsbergen, Συλλογή τόμος 1974, σ. 513, σκέψη 13· της 3ης Φεβρουαρίου 1993, C-148/91, Veronica Omroep Organisatie, Συλλογή 1993, σ. I-487, σκέψη 12, και της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-23/93, TV 10, Συλλογή 1994, σ. I-4795, σκέψη 21· στον τομέα της ελευθερίας εγκαταστάσεως, την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1979, 115/78, Knoors, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 169, σκέψη 25, και της 3ης Οκτωβρίου 1990, C-61/89, Bouchoucha, Συλλογή 1990, σ. I-3551, σκέψη 14· στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, την απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 1985, 229/89, Leclerc κ.λπ., Συλλογή 1985, σ. 1, σκέψη 27· στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, απόφαση της 2ας Μαΐου 1996, C-206/94, Paletta, Συλλογή 1996, σ. I-2357, σκέψη 24, στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, απόφαση της 21ης Ιουνίου 1988, 39/86, Lair, Συλλογή 1988, σ. 3161, σκέψη 43· στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, απόφαση της 3ης Μαρτίου 1993, C-8/92, General Milk Products, σκέψη 21· στον τομέα του δικαίου των εταιριών, απόφαση της 12ης Μαΐου 1998, C-367/96, Κεφάλας κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-2843, σκέψη 20).

25 Ωστόσο, ναι μεν σε τέτοιες περιπτώσεις τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να λαμβάνουν υπόψη κατά περίπτωση, βασιζόμενα σε αντικειμενικά στοιχεία, την καταχρηστική ή απατηλή συμπεριφορά των ενδιαφερομένων ώστε να μην εφαρμόσουν, ενδεχομένως, υπέρ αυτών τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου τις οποίες αυτοί επικαλούνται, οφείλουν όμως επίσης, κατά την εκτίμηση μιας τέτοιας συμπεριφοράς, να λαμβάνουν υπόψη τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκουν οι οικείες διατάξεις (προαναφερθείσα υπόθεση Paletta, σκέψη 25).

26 Στην υπόθεση της κύριας δίκης εν προκειμένω, πρέπει να τονιστεί ότι οι εθνικές διατάξεις των οποίων την εφαρμογή επιχείρησαν να αποφύγουν οι ενδιαφερόμενοι είναι κανόνες διέποντες τη σύσταση εταιριών και όχι κανόνες περί της ασκήσεως ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Όμως, οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως έχουν ακριβώς ως σκοπό την παροχή της δυνατότητας στις εταιρίες, οι οποίες συστήνονται σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Κοινότητας, να ασκούν δραστηριότητες εντός άλλων κρατών μελών μέσω πρακτορείου, υποκαταστήματος ή θυγατρικής.

27 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι υπήκοος κράτους μέλους που επιθυμεί να συστήσει εταιρία επιλέγει να τη συστήσει εντός του κράτους μέλους του οποίου τη νομοθεσία περί εταιριών θεωρεί ως λιγότερο αυστηρή και να ιδρύσει υποκαταστήματα εντός άλλων κρατών μελών δεν μπορεί να αποτελεί αυτό καθαυτό καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος εγκαταστάσεως. Πράγματι, το δικαίωμα συστάσεως εταιρίας σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και ιδρύσεως υποκαταστημάτων σε άλλα κράτη μέλη είναι συμφυές προς την άσκηση, εντός μιας ενιαίας αγοράς, της ελευθερίας εγκαταστάσεως που εγγυάται η Συνθήκη.

28 Συναφώς, δεν έχει σημασία το γεγονός ότι το δίκαιο περί εταιριών δεν έχει εναρμονιστεί πλήρως εντός της Κοινότητας. Κατά τα λοιπά, το Συμβούλιο μπορεί οποτεδήποτε να συμπληρώσει την εναρμόνιση αυτή, βάσει της εξουσίας που του παρέχει το άρθρο 54, παράγραφος 3, στοιχείο ζ', της Συνθήκης ΕΚ.

29 Επιπλέον, από τη σκέψη 16 της προαναφερθείσας αποφάσεως Segers προκύπτει ότι το γεγονός ότι μια εταιρία δεν ασκεί καμία δραστηριότητα στο κράτος μέλος όπου εδρεύει και ασκεί τις δραστηριότητές της αποκλειστικά εντός του κράτους μέλους του υποκαταστήματος δεν αρκεί προς απόδειξη μιας καταχρηστικής ή απατηλής συμπεριφοράς, παρέχουσας στο τελευταίο αυτό κράτος τη δυνατότητα να αρνηθεί την υπέρ της εν λόγω εταιρίας εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων περί του δικαιώματος εγκαταστάσεως.

30 Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι ασυμβίβαστη προς τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης η εκ μέρους κράτους μέλους άρνηση καταχωρήσεως υποκαταστήματος εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους μέλους, εντός του οποίου εδρεύει, με την αιτιολογία ότι το υποκατάστημα ιδρύθηκε προκειμένου να έχει η εταιρία τη δυνατότητα να ασκήσει το σύνολο της οικονομικής δραστηριοτητάς της εντός του κράτους μέλους υποδοχής, με αποτέλεσμα την αποφυγή της εφαρμογής των εθνικών κανόνων περί συστάσεως και καταβολής ενός ελάχιστου εταιρικού κεφαλαίου όσον αφορά τη δευτερεύουσα εγκατάσταση, καθόσον η άρνηση αυτή εμποδίζει την εφαρμογή του δικαιώματος της ελεύθερης δημιουργίας δευτερεύουσας εγκαταστάσεως, στον σεβασμό του οποίου αποσκοπούν ακριβώς να εξασφαλίσουν τα άρθρα 52 και 58.

31 Τέλος, τίθεται το ερώτημα αν η εν λόγω εθνική πρακτική μπορεί να δικαιολογηθεί βάσει των λόγων τους οποίους προβάλλουν οι δανικές αρχές.

32 Επικαλούμενη τόσο το άρθρο 56 της Συνθήκης όσο και τη νομολογία του Δικαστηρίου περί επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος, η Erhvervs-og Selskabsstyrelsen υποστηρίζει ότι η υποχρέωση των εταιριών περιορισμένης ευθύνης να συνιστούν και να καταβάλλουν ένα ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο έχει διττό σκοπό: αφενός, να ενισχύσει τη φερεγγυότητα των εταιριών προς προστασία των ανηκόντων στον δημόσιο τομέα πιστωτών από τον κίνδυνο αδυναμίας ικανοποιήσεως των απαιτήσεών τους, διότι, σε αντίθεση με τους ιδιώτες πιστωτές, δεν μπορούν να εξασφαλίζουν τις πιστώσεις τους ζητώντας την παροχή ασφαλείας ή τη σύσταση εγγυήσεως, και, αφετέρου, γενικότερα, να προστατεύσει όλους τους πιστωτές, είτε ανήκουν στον δημόσιο τομέα είτε είναι ιδιώτες, αποτρέποντας τον κίνδυνο δολίας χρεωκοπίας λόγω αφερεγγυότητας των εταιριών με ανεπαρκές αρχικό κεφάλαιο.

33 Η Erhvervs-og Selskabsstyrelsen προσθέτει ότι δεν υφίσταται άλλος λιγότερο δεσμευτικός τρόπος προς επίτευξη του διττού αυτού σκοπού. Ο άλλος τρόπος για την προστασία των πιστωτών, δηλαδή η θέσπιση κανόνων προβλεπόντων ότι οι εταίροι θα ευθύνονται υπό ορισμένες προϋποθέσεις και με την προσωπική τους περιουσία, είναι περισσότερο δεσμευτικός έναντι της υποχρεώσεως να συστήσουν και να καταβάλουν ένα ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο.

34 Αφού τονίστηκε ότι οι προβαλλόμενοι λόγοι δεν καλύπτονται από το άρθρο 56 της Συνθήκης, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα εθνικά μέτρα που ενδέχεται να παρακωλύσουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών που διασφαλίζει η Συνθήκη πρέπει να πληρούν τέσσερις προϋποθέσεις: να εφαρμόζονται κατά τρόπο μη δημιουργούντα διακρίσεις, να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, να είναι κατάλληλα για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και να μην είναι δεσμευτικά πέραν του βαθμού που είναι αναγκαίος για την επίτευξη του σκοπού αυτού (βλ. τις αποφάσεις της 31ης Μαρτίου 1993, C-19/92, Kraus, Συλλογή 1993, σ. I-1663, σκέψη 32, και της 30ής Νοεμβρίου 1995, C-55/94, Gebhard, Συλλογή 1995, σ. I-4165, σκέψη 37).

35 Οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνται στην υπόθεση της κύριας δίκης. Καταρχάς, η εν λόγω πρακτική δεν μπορεί καν να οδηγήσει στην επίτευξη του σκοπού της προστασίας των πιστωτών τον οποίο υποτίθεται ότι επιδιώκει, καθόσον, αν η ως άνω εταιρία είχε ασκήσει δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο, το υποκατάστημά της θα είχε καταχωρηθεί στη Δανία, ενώ οι Δανοί πιστωτές θα βρίσκονταν στην ίδια ακριβώς επισφαλή θέση.

36 Στη συνέχεια, δεδομένου ότι η εν λόγω εταιρία στην υπόθεση της κύριας δίκης έχει τη μορφή εταιρίας αγγλικού δικαίου και όχι δανικού, οι πιστωτές της πληροφορούνται ότι διέπεται από διαφορετική νομοθεσία έναντι της ισχύουσας στη Δανία για τη σύσταση εταιριών περιορισμένης ευθύνης και μπορούν να στηρίζονται σε ορισμένους κανόνες κοινοτικού δικαίου που τους προστατεύουν, όπως η τέταρτη οδηγία 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζομένη στο άρθρο 54, παράγραφος 3, περίπτωση ζ', της Συνθήκης, περί των ετησίων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών (ΕΕ L 222, σ. 11), και η ενδέκατη οδηγία 89/666/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με τη δημοσιότητα των υποκαταστημάτων που έχουν συσταθεί σε ένα κράτος μέλος από ορισμένες μορφές εταιριών που διέπονται από το δίκαιο άλλου κράτους (ΕΕ L 395, σ. 36).

37 Επιπλέον, σε αντίθεση με όσα εξέθεσαν οι δανικές αρχές, θα μπορούσαν να ληφθούν μέτρα λιγότερο δεσμευτικά ή πλήττοντα λιγότερο τις θεμελιώδεις ελευθερίες, παρέχοντας, για παράδειγμα, δια νόμου τη δυνατότητα στους ανήκοντες στον δημόσιο τομέα πιστωτές να μπορούν να εξασφαλίζονται με τις αναγκαίες εγγυήσεις.

38 Τέλος, το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να αρνηθεί την καταχώρηση υποκαταστήματος εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους στο οποίο και εδρεύει δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να μπορεί το πρώτο αυτό κράτος να λάβει μέτρα προλήψεως ή πατάξεως της απάτης, είτε έναντι της ίδιας της εταιρίας, ενδεχομένως σε συνεργασία με το κράτος μέλος στο οποίο αυτή έχει συσταθεί, είτε έναντι των εταίρων οι οποίοι αποδεδειγμένα επιδιώκουν στην πραγματικότητα, με τη σύσταση εταιρίας, να αποφύγουν τις υποχρεώσεις τους έναντι των ανηκόντων στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα πιστωτών που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους. Εν πάση περιπτώσει, η καταπολέμηση της απάτης δεν μπορεί να δικαιολογήσει την πρακτική κράτους μέλους να αρνείται την καταχώρηση υποκαταστήματος εταιρίας εδρεύουσας σε άλλος κράτος μέλος.

39 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης εμποδίζουν τα κράτη μέλη να αρνούνται την καταχώρηση υποκαταστήματος εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, στο οποίο η εταιρία αυτή εδρεύει χωρίς να ασκεί εκεί εμπορικές δραστηριότητες, όταν με το υποκατάστημα αποσκοπείται να παρασχεθεί η δυνατότητα στην εν λόγω εταιρία να ασκήσει το σύνολο των δραστηριοτήτων της εντός του κράτους στο οποίο θα ιδρυθεί το εν λόγω υποκατάστημα, αποφεύγοντας την εκεί σύσταση εταιρίας και καταστρατηγώντας με τον τρόπο αυτό την εφαρμογή των εθνικών κανόνων περί συστάσεως εταιριών, οι οποίοι είναι αυστηρότεροι όσον αφορά την καταβολή ενός ελαχίστου εταιρικού κεφαλαίου. Εντούτοις, η ερμηνεία αυτή δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να μπορούν οι αρχές του οικείου κράτους μέλους να λαμβάνουν μέτρα προς πρόληψη ή πάταξη της απάτης, είτε έναντι της ίδιας της εταιρίας, ενδεχομένως σε συνεργασία με το κράτος μέλος στο οποίο αυτή έχει συσταθεί, είτε έναντι των εταίρων οι οποίοι αποδεδειγμένα επιδιώκουν στην πραγματικότητα, με τη σύσταση εταιρίας, να αποφύγουν τις υποχρεώσεις τους έναντι των ανηκόντων στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα πιστωτών που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος του οικείου κράτους.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Δανική, η Γαλλική, η Ολλανδική και η Σουδική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 3ης Ιουνίου 1997 το Højesteret, αποφαίνεται:

Τα άρθρα 52 και 58 της Συνθήκης ΕΚ εμποδίζουν τα κράτη μέλη να αρνούνται την καταχώρηση υποκαταστήματος εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, στο οποίο η εταιρία αυτή εδρεύει χωρίς να ασκεί εκεί εμπορικές δραστηριότητες, όταν με το υποκατάστημα αποσκοπείται να παρασχεθεί η δυνατότητα στην εν λόγω εταιρία να ασκήσει το σύνολο των δραστηριοτήτων της εντός του κράτους στο οποίο θα ιδρυθεί το εν λόγω υποκατάστημα, αποφεύγοντας την εκεί σύσταση εταιρίας και καταστρατηγώντας με τον τρόπο αυτό την εφαρμογή των εθνικών κανόνων περί συστάσεως εται-

ριών, οι οποίοι είναι αυστηρότεροι όσον αφορά την καταβολή ενός ελαχίστου εταιρικού κεφαλαίου. Εντούτοις, η ερμηνεία αυτή δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να μπορούν οι αρχές του οικείου κράτους μέλους να λαμβάνουν μέτρα προς πρόληψη ή πάταξη της απάτης, είτε έναντι της ίδιας της εταιρίας, ενδεχομένως σε συνεργασία με το κράτος μέλος στο οποίο αυτή έχει συσταθεί, είτε έναντι των εταίρων οι οποίοι αποδεδειγμένα επιδιώκουν στην πραγματικότητα, με τη σύσταση εταιρίας, να αποφύγουν τις υποχρεώσεις τους έναντι των ανηκόντων στον δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα πιστωτών που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφος του οικείου κράτους.

Rodríguez Iglesias Kapteyn Puissochet

Hirsch Jann Mancini

Moitinho de Almeida Gulmann Murray

Edward Ragnemalm Sevón

Wathelet Schintgen Ιωάννου

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Μαρτίου 1999.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias